

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő N.-Péterfia utca 348 szám.</p>	<p>Megjelen hetenkint egyszer szombaton egy iven. Előfizetési ár egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt, 200 szóig 2 frt, a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr, harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény inté- zendő, Fűvészkert-utca 1080. sz.</p>
--	---	--

Előfizetési felhívás.

Lapunk f. évi második felére előfizetést hirdetünk.

Az előfizetési ár egész évre 5 frt, fél évre 2 frt 50 kr s a lap anyagi dolgaira vonatkozó küldemények Elek Lajos tanár urhoz, Fűvészkert-utca 1080. sz. a. intézendők.

Lapunk iránya, programmunk marad az eddigi s röviden csak annyit ígérünk, hogy minél többen jelentkeznek tisztelt előfizetőink, annál tartalmasabbá, szélesebb körűvé tehetjük lapunkat.

Debreczen, 1886. július 10.

Tóth Sámuel,
felelős szerkesztő.
Csiky Lajos, Géresi Kálmán,
szerkesztőtársak.

Trefort miniszter legújabb cikke és a Frary vita.

I.

Nyilvános életünk mezején a két utolsó évtizedben tagadhatatlanul nagy és messze jövőre kiható állami, jogi, kereskedelmi, közlekedési s egyházi kérdések oldattak meg. A 67-iki kiegyezés, a magyar állameszme térfoglalása, a magyar nemzetiség izmosodása, iparunk s kereskedelmünk lendülése, közlekedésügyünknek a multhoz viszonyítva bámulatos haladása mind megannyi eredményei s mondhatnók, gyümölcsei ama lázas szellemi mozgalomnak, mely 2 évtized óta munkál azon, hogy a mult idők mulasztásait kipótolja. De a ki e haladásból azt következtetné, hogy más kérdések már nem várnak megoldásra, hogy most már az óhajtvá várt nyugalom következik: az félre ismeri úgy az egyes ember, mint az egész társadalomnak és államnak természetét. Életerős organismus, tevékeny

társadalmi és állami élet nem pihenhet, annak folyton új meg új munkába kell fogni s ha nem tenné, nem volna többé életerős; a tespedéssel a visszaesés első jelei már mutatkoznának. Nálunk, ha valaha, úgy most lehet azt állítani, hogy népünk a társadalmi és kulturalis téren nem pihen; hanem annak ugyszólván minden rétege, de különösen az, melyet értelmiségnek szoktunk nevezni, gondolkodik s kezd napról-napra jobban törődni a műveltségi viszonyokkal s minthogy azoknak megítélését az iskolák teszik lehetővé, mind nagyobb figyelemben részesül s többé-kevésbé bírálás és közmegebeszélés tárgya lesz iskoláink belállapota, szervezete, tanterve, módszere a tágasabb értelemben vett u. n. nagy közönség részéről is.

Ha tehát eddig volt is panasz a tanügy iránt tapasztalható általános közöny miatt, ma már kimondhatjuk, hogy ez félig-meddig megszűnt s joggal remélhetjük, hogy nemsokára eljön az idő, mikor a tanügyi függő kérdések, épen oly derekassággal, figyelemmel, gonddal s nemzeti kulturánk sajtóságának teljesen megfelelően fognak megoldatni, mint az más állami és társadalmi problémával történt.

Az eddigiekből azt lehetne következtetni, mintha a nagy közönség megmozdulásának e fontos kérdés megoldásában szerepet tulajdonítanánk. Most már nyíltan kimondhatjuk, hogy közvetlenül nem, mert nem az ő teendője, de közvetve szerepe lesz benne, mert az életet képviseli, azt az életet, a melynek szolgálatában az iskola áll.

Ha a nevelés és tanításügy történetét más-más korszakokban s a különböző népeknél vizsgáljuk, az soha sem volt másképen: az iskola szüntelen hatott az életre, de viszont az élettől vette létjogát, úgy hogy az élet és iskola kölcsönhatása egymásra abban a mondatban volt szüntelen kifejezve: non scholae sed vitae discimus.

Az kétség nélkül áll, hogy az iskola nem csak érinti a népeletet egy és más irányban, hanem oly mértékben hat reá, hogy mind a jónak, mind a rosznak legerősebb előmozdítója. S kívánjuk bár a lehető legjobb czéljal, hogy az iskola érintetlen maradjon a nemzeti élet külön-

féle ágaiban nyilvánuló s a kor szellemét követő mozgalmaktól: kivánságunk hiábavaló; zárjuk el bár érczkorlással iskoláinkat ama nemes kultur-versenytől s lázas küzdelemtől, melylyel a nemzet czélja felé való haladásában birkózik: mindhiában, a korlát leomlik s az iskola önmagától rohan a küzdő után. Nem okosabb-e tehát, kérjük, a hiábavaló erőfeszítés helyett, melylyel utját álljuk, a nemes verseny felé terelni az iskolát s arra fordítani az erőt, hogy annál hathatósabban részt vegyen amaz átalakulás munkájában? sőt kimutatni helyét s gondoskodni róla, hogy e helyet derekasan megállja s az életnek, a mint szükséges, követője, támogatója s tanácsadója legyen?

Ilyen s ehhez hasonló gondolatokat keltett bennünk Frarynak a „Latin nyelv kérdése“ című műve s az azt követő s ma még be nem fejezett vita.

Természetesnek találtuk, hogy közoktatási miniszterünk, ki alapos klasszikai, irodalmi, művészeti képzettsége mellett már ifju korában a közgazdaság, szociális és politikai institúciók s a műveltségtörténelem legkiválóbb tanulmányozója s férfikora óta a tudományoknak elsőrangú irodalmi munkása, természetesnek találtuk, — mondom — hogy ő fordította le s ismertette meg velünk e könyvet, melyben az ő általa hirdett kulturális elvek s eszmék vannak tulzott mennyiségben és bátorsággal a jövő középiskolájának bázisaiul kijelölve. Sőt azt is hozzá tesszük, hogy a miniszter e könyvvel magas célt akart elérni; s egyáltalán nem oda nézett, a hová vágott; távolról sem azt czélozta, a mit a könyv felett indított vitában a klassziczizmus ostromlói contempláltak s már-már egyenesen végrehajtva szeretnének látni, t. i. a latin s görög tudományok teljes kiküszöbölését. A miniszter, mint széles látókörrel bíró államférfi figyelmeztetni akarta az irányadó köröket s a laikus nagy közönséget azon nagyszerű változásokra, melyek ugy az állami, mint az egyházi téren, kivált a tudomány mezején s társadalmi életben, külföldön a folyó száz s nálunk az utóbbi évtizedek alatt végbementek. A mindent vizsgáló, a fennálló rendet s viszonyokat jó szándékkal javító s tisztító s a nemzeti kultura számtalan nyilatkozatait előidéző s feltüntető korszellemre kívánt a miniszter rámutatni. Figyelmeztetni akart arra, hogy mennél gazdagabb és mennél több oldalú a tudományos és műveltségi állapot, annál többféle iskola, más tantárgyakkal, más berendezéssel lesz szükséges. Szóval, a miniszter észrevette, a mi a közönségnek, a mi az életnek követelménye s mint legujabb cikkéből látni fogjuk, a használatos s évszázadokon át általános műveltséget terjesztő eszközeit az iskolának nem elvetni, hanem azokat illő helyükön hagyni s a korszellemhez idomítani s nem helyettük, hanem velük párhuzamosan működő, képző eszközökkel általános nemzeti műveltséget kíván megteremteni. Ezért üdvözöljük legujabb cikkét, melynek méltatá-

sát s a középiskolai oktatás néhány hozzá fűződő kérdését jövő cikkünkre hagyjuk.

a—r.

(Folyt. következik.)

V á l a s z

„Aliquis“-nek a „Debreczeni Prot. Lap“ f. évi 27-ik számában közzétett cikkére.

„Aliquis“ a f.-szabolcsi egyházmegye kandidáló bizottságát s alólirottat is többnemű alaptalan váddal terheli.

Először is azzal vádolja a kandidáló bizottságot, mintha oly elvi határozatot hozott volna, hogy csak is saját egyház megyéjében lieket fog jelölni. Ez a vád téves információ alapszik, mivel azt nem akarom mondani, hogy rossz akartat ferdítés akart volna lenni.

A lelkészjelölő bizottság ugyanis, erre nézve sem most, sem ezelőtt semmiféle határozatot nem hozott. Ezt legjobban tudhatják épen a jelölő tagok, kik a jegyzőkönyvet felolvasás után aláírták s mely szükség esetén bárki előtt is felmutattathatik. Hanem azt hiszem, hogy azt nem fogja sem az a bizonyos „aliquis“, sem senki rossz néven venni, ha minden határozathozatal s különösebb megbeszélés nélkül, mint itt, ugy más egyházmegyében is irányadó szokott lenni az az elv, hogy egyenlő minősítvényű pályázók között kiki arra adja szavazatát, ki az egyházmegyében működik, különösen oly egyházmegyében, mint a f.-szabolcsi, hol 20 segédlelkész működik jelenleg, különöbben pedig akkor, midőn az egyházmegyék annyira elsánczolják magukat, hogy nincs reá példa, hogy akár lelkész, akár segédlelkész más egyházmegyében kandidáltassék.

A másik vádja az, hogy Szabó Aladár törvény ellenére kandidáltatott. E tekintetben nem vagyok felhatalmazva a kandidáló bizottság által, hogy nyilatkozzam; ha szükség leend reá, a jelölő bizottság felelni fog eljárásáért. Azonban annyit minden felhatalmazás nélkül is felelhetek „aliquis“-nek, hogy Sz. A. 1884. jun. havában tette le az első lelkész-képességi vizsgát s azóta folytonosan alkalmazásban van, mint segédlelkész. Bizonyítványai majd annak idejében, ha szükség lesz reá, el fognak bíraltatni.

„Nunc venio ad fortissimum“ . . . A harmadik vád már egészen ellenem irányul, még pedig egészen nevem megjelölésével. Az előző két vád engemet csak annyiban érint, a mennyiben én is egyik tagja, elnöke vagyok a kandidáló bizottságnak, ez azonban már egyenesen magamnak, mint esperesnek, eljárását állítja pellengérré; — és pedig engemet hatalommal való visszaéléssel vádol. Azt mondja ugyanis, hogy én Szabó Aladárt a lelkészjelölés után küldtem Apagyra próbaszónoklat végett, mi a törvényben tiltva van. Itt, mielőtt tovább mennék, kettőt jegyzek meg! Egyik az, hogy nekem a törvény jogot ad arra, hogy ha itt és ott szükségét látom annak, hogy az üresedésben levő egyházba valakit a lelkészi szolgálatok teljesítésére kirendeljek, azt semmiféle „aliquis“ meg ne tilthassa s ez épen nem „próbaszónoklat“, mert csak akkor lenne az, ha a jelölés után az egyház hívná meg, hogy körében ily czélből valaki megjelenjen. A másik

az, hogy maga „aliquis“ jónak látta magára öltetni a névtelenség palástját, minden bizonyynyal azért, hogy a vádat megtorlás nélkül dobhassa a világba. Ezeknek előrebocsátása után már szállítsuk le e vádat a maga értékére!

Az eset ez: Az apagyi egyház azon 3 tagja, a kik a papjelölő bizottságba a törvény értelmében beválasztva voltak és pedig névszerint: Puskai Simeon, Hegedűs József és Balogh Imre presbyterek, a dátumot tévesztve jun. 8-án, tehát egy nappal a jelölés határnapja előtt, pünköszt előtti kedden jöttek be hivatalomba a jelölés megejtése végett, hol ugyanakkor, a nélkül, hogy ezen véletlen esetről Szabó Aladár értesülve lett volna, hivatalos ügyben jelen volt. — Miután az apagyi küldötteknek Szabó Aladár és az én segédlelkészem előtt tudokra adtam tévesztésüket, hogy t. i. a jelölés csak másnap, vagyis szerdán fog megejteni, mint az általam hivatalosan kitűzve lett, ezek, jelesül pedig az egyház főgondnoka Puskai Simeon ur eltávozásuk előtt arra kért engemet, hogy mivel a téti lelkész ur, ki az apagyi egyház lelki szükségének ellátásával megbizva volt, előbb saját egyházában szokta nagy ünnepek alkalmával is — igen természetesen — végezni az isteniszteletet és szolgáltatja ki az urvacsoráját, így oly időben tartatik ily nagy ünnepen az istenisztelet, midőn már a hívek nagy része azon meg nem jelenhet s így úgy tűnik fel előttök, mintha ünnep se volna s e miatt a hívek zugolódnak, az ünnepi buzgóság megzavarva van, küldenék én egy oly segédlelkészt pünköszt első napjára, ki saját egyházában ekkor nélkülözhető levén, a hívek lelki szükségét kellő időben kielégítse. Én elsőben is kijelentettem, hogy miért nem értesítettek engemet előbb, hogy intézkedhettem volna, most már az ünnep közel levén, ki tudja, hogy lesz-e valami sikere intézkedésemnek. A főgondnok ur azonban ismét kérvén, eszembe jutott, hogy az összes megyebeli lelkészek között egyedül nt. Görömbeí Péter ur van azon helyzetben, hogy — más körülmények nem jöven közbe — káplánját nélkülözheti, mivel Kállóban az első fitanító a pohárosztásra püspökileg exmittálva van, azt mondtam, hogy most már mást nem rendelhetek oda, csakis Szabó Aladár urat, ha t. i. főnöke nélkülözheti, mert ő itt van jelen, leveletem még ma elviheti főnökéhez és még lesz idő arra, hogy Apagyra is levelet irhasson előfogatót s így a pünköszt szent szolgálatok teljesítésére kimehessen.

Ennyi a tényállás, hozzá semmit nem adva, belőle semmit el nem véve. Ebből látszik, hogy intézkedésemben még csak árnyéka sem volt a szándékosságnak, vagy épen annak, hogy én Szabó Aladárt mint jelöltet próbaszónoklatra küldtem volna. Nekem eszemágában sem fogamzott meg bárkit is Apagyra küldeni. Az apagyi gondnok volt az, ki erre kért s én, belátva kérésének helyes indokait, a hívek lelki szükségére való tekintettel intézkedtem úgy, amint lehetett az adott viszonyok között.

Most már „aliquis“ ur, ugyebár, hogy ha a tényállást ekképen ismeri vala; ha tudja azt, hogy nekem eszemágában sem volt bárkit is Apagyra küldeni; ha tudja azt, hogy ez intézkedést épen az apagyi főgondnok kérelmére tettem s Szabó Aladárnak Apagyra való megjelenése a törvény értelmében, mivel ő esperesi rendeletre jelent volt meg ott, „próbaszónoklatnak“ nem kvalifikálható; ha tudja azt, hogy Szabó Aladár, midőn kirendeltetett, jelölve sem volt, azt

pedig, hogy lesz-e jelölve 16, mondd tizenhat pályázó közül, én nem tudhattam, ha csak „aliquis“ ur nekem prófétai tehetséget tulajdonítani nem akar: óvakodott volna minden bizonyynyal hivatalos, jóhiszemű eljárásomat ily meggondolatlan könnyelműségtől, hogy ne mondjam, roszakarattól indítatva, vádolni?

Mielőtt az ember nyilvánosság elé vinné gondolatait, jó azokat megrágni s minden lelkiismeretes embernek kötelessége csakis komoly meggyőződés után dobni a követ oly egyénre, ki a törvényt tiszteletben tartani, azok korlátai között önzetlen és részrehajlatlan kebellet forgolódni tartja lelke legfőbb nyereségének.

Nyiregyháza, jul. 6. 1886.

Lukács Ödön,

f.-szabolesi ev. ref. esperes.

Egyháztörténelmi töredék.

A Bécsbe föllívott és megjelent bizalmi férfiak tanácskozásai
1855. máj. 17. — jun. 20-ig

XVIII.

Emlékirat

főpontjai felett a magyarországi mindkét hitvallású evangélicusok egyházi viszonyainak szabályozására vonatkozó azon törvényjavaslatnak, mely előleges bizodalmas megvitatás végett a cs. k. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur ő excellentiája által f. évi május 17-ik napjára egybehívott evangélicus bizalmi férfiak elébe volt terjesztve.

A) Általános előszószavak.

I. A midőn a magas kegyelemből, folyó évi május 17-ére egybehívott mindkét hitvallású evangélicus bizalmi férfiaknak amaz örökké halás emlékezetbe megőrzendő szerenese jutott részül, hogy ő nagyméltóságánál, a cs. k. vallás- és közoktatásügyi miniszter urnál hódoló udvarlásokat tehették és ő excellentiájától kegyelmesen utasítottak, mikép az ő eléjük terjesztett törvényjavaslat tekintetéből, ugy saját egyéni, mint hitsorsosaiknak is előttök ismeretes nézeteit és kívánatait tartózkodatlan szabadsággal, nyíltsággal és őszinteséggel nyilvánítsák; alázattal alólirt batorkodott nemcsak saját, de a többi kegyelmesen egybehívott bizalmi férfiak nevében is mély tisztelettel nyilvánítani, egyrésztől, hogy ők az épen megértett kegyelmes felszólításnak leglelkiismeretesb hűséggel engedelmeskedni szent kötelességöknek fogják tekinteni; másrésztől, hogy köteleseknek érzik magokat esedezni azon magas kegyelemért, mikép ő excellentiája, az ő odaadó nyilatkozatukat még akkor is, ha ők abban hitsorsosaik nézetére és kívánatára fognak hivatkozni, csak mint az ő saját egyéni nézeteket, nem pedig mint hitsorsosaik egyetemének nyilatkozatait tekinteni méltóztassék; a mennyiben ők ezek által sem megbizva, sem felhatalmazva nem valának azoknak nevében bármi nyilatkozatot tenni.

II. Épen ugy, tüstént a bizalmi férfiak első gyűlésében, mielőtt a közlött törvényjavaslat felett elkezdődött volna a tanácskozás, alólirt batorkodott nyilvánítani, hogy ő azt, az ő hitsorsosainak megnyugtatóására nagyon hathatósan és annál fogva kívánatosnak látja, hogy az ezen törvényjavaslatnak az egyházkerületekhez leendő majdani elküldése alkalmával a cs. k. magas minisztérium ugyanazoknak méltóztatnék kijelenteni, hogy a kellően formulázott törvényjavaslat, az evangélicusok-

nak az ő adandó nyilatkozatuk végett, ő cs. k. ap. felségének 1854. decz. 9-ik napjáról kelt legkegyelmesebb parancsa következtében azon czélból terjesztetik elő, hogy mindenek felett az 1790/1. XXVI. t. cz. 4. §-ában felállított imez feladat: eum stabilire ordinem qui communi virorum ejusdem Religionis tam secularium, quam Religionis ministrorum consensione maxime congruus reputabitur — megoldassék; továbbá, hogy ez némi válaszul az 1791-ik évben felterjesztett budai kánonoknak idevonatkozó törvényjavaslatára és azon czélból történik, hogy a magyarországi evangélicusok egyházi viszonyainak szabályozásáról közbeneső fontos tárgyalásnak megoldása elősegítség, ezen czélnak eszközlése könnyíttessék; végre, hogy mihelyt ezen czél eléretik, a fent érintett kánonok többi törvényjavaslatai is z s i n a t i uton tárgyalassanak s tárgyalatni fogjanak.

Igen kívánatosnak tetszik ez alulírtnak kettős szempontból, részint, hogy azon gyanu — sőt maga a gondolat — előzetesen is eltávolíttassék, mintha az államhatalom azt forgatná elméjében, hogy az evangélicusoknak egyházi ügyeit, az ő egyházi törvényhozásuk mellőzésével hatalomszóval létegesíti, részint, hogy az evangélicusok a felől biztosíttassanak, hogy az ő egyházi viszonyaiknak hátramaradandó részei az ő törvényes befolyásukkal majdan eredményre fognak vezetettetni.

B) A törvényjavaslatok főbb pontjai felett.

Alulírt előtt a többi bizalmi férfakkal is egyetértőleg, czélszerűnek, sőt szükségesnek látszott, hogy az evangélicus egyháznak az álladalomhozi viszonyára vonatkozó szakaszai, a törvényjavaslatnak homlokzatán álljanak következő renddel:

1. §. A magyarországi ágostai és helvét hitvallásuak minden egyházügyi feletti felügyeleti jog az álladalom fejét illeti.

Igen; jöllehet ez magától is értetik, az mégis épen nem felesleges, hogy az evangélicusok részéről, kik a császári birodalom határain kívül semmi földi hatalomhoz kötve nincsenek, senkivel független kapcsolatban nem állanak, de sőt inkább oltalmat, gyámolt és védelmet az ő, nem csak polgári, hanem egyházi ügyeire nézve is, Isten után egyesgyedül ő császári királyi apostoli Felségének és a dicsően uralkodó felséges ausztriai háznak kegyelmes thronjánál keresnek és csak ezen thronon esüngenek jobbagyi hűséggel és engedelmisséggel.

2. §. Ezen főfelügyeleti jognak gyakorlata, egybeköttetve a védői és oltalmi joggal (jus circa sacra) közvetlen érülközésben és egybeköttetésben, a két hitfelekezeti evangélicusokkal — a cs. k. ágostai és helvét hitvallásu egyházi főtanács (a főconsistorium nevezete helyett) által lesz végrehajtva. Igenis, a törvényjavaslatnak elszórt §-aiból megérthető volt, hogy a kilitásba helyezett főconsistorium, kiválólag és első sajátságánál fogva arra van rendelve, hogy a magas minisztérium mellett és annak alája rendelten, főfelügyeletet vigyen minden evangélicus egyházi ügyek felett; a miért ugyanaz, a törvényjavaslatnak 3-ik §-ában legfőbb egyházi hatóságának mondatik. Ezen minőségben e hatóság joggal úgy tekinthető, mint a főfelügyelet gyakorlatának az evangélicusokkal közvetlen érülköző közlönye, a helyett, a mi az 1790/1-ik évi XXVI. törvényezikben ekként van leírva: „Via legalium Regni dicasteriorum.“

E minőségben ezen hatóság az evangélicusok által nem másként, mint örömmel és hálával üdvözöltethetik, amennyiben annak:

a) Illető hitsorsosokból kell állnia és állandó; és ilyképen az említett 26-ik §-ban kimondott üdvös alapelvnek megfelel;

„evangelici in iis, quae ad religionem pertinent unice a suae religionis superioribus dependeant.“ Amennyiben:

b) Az Advocatiaera — az egyháznak védőjogára a 108-ik §. 3-ik pontjában hivatkozás van. Amennyiben:

c) A 110-ik §. szerint a zsinatnak tudósítást köteles adni s jegyzőkönyvének betekintését nem tagadhatja meg.

E minőségben tökéletesen fel van jogositva ezen hatóság minden felett, a mi az evang. egyházi ügyekben történik és az egyházi hatóságok által tárgyalatik és határozatik, magának tudomást szerezni; nevezetesen minden jegyzőkönyveket az egyházkerületek részéről maga elé terjesztetni és ha abban netalán valami, a fenálló törvényekkel ellenkező, azoktól eltérő, vagy az álladalom jólétével és czéljával össze nem egyeztethető lenne észrevehető, mind az ellenfelszóllalni. Ellenben ezen hatóságnak nem lenne szabadságában törvényeket adni vagy megváltoztatni; oly intézkedéseket — melyek szabályozó jellemmel bírnak — tenni; miután ily eljárás kizárólag egyedül az egyházat illető egyházi hatalom kifolyása lehet.

A szóban forgó hatóság a törvényjavaslatban egy másik minőségben is állittatik elő, mely a 105-ik §-ban eként van leírva: „A főconsistorium gyakorolja — mint legfőbb folyomódás — a császár nevében az egyházi bíraskodást.“

Igenis, ha ezen hatóságnak tagjai az egyház által fognak választatni és legfelsőbb helyen fognak megerősíttetni; ha legalább azoknak kinevezése az egyház által ajánlott, vagy az egyház által már választott és tettelesen hivataloskodó egynekből fog történni: ezen esetben az egyház részéről itt semmi ellenészrevétel nem lehet. De minthogy a mi alapelveink szerint, épen úgy az egyház kormányzásában tetteleges részvétel, mint az egyházi peres ügyek feletti bírói ítéletek hozatalának joga, csupán csak az egyház által, a neki adatott egyházi hatalom útján választott egyének közbenjöttével gyakoroltathatik: ennél fogva ezen a főconsistoriumnak tulajdonított egyházi bíraskodás a mi alapelveinkkel össze nem egyeztethető; és ezen alapelvek korlátozása nélkül létre nem jöhet.

Következésképp az, az őt e tekintetben is megillető főfelügyeleti jogon kívül a mi alapelveinkkel megegyezőleg csak úgy állhat fel, mint oly folyamodási hatóság, melyhez egyházi peres ügyekben felebbezések ugyan nem, de folyamodások intéztethetnek; vagy formahiányok eseteiben (semmiségi sérelmek) vagy kegyelem útján; mely utóbbi folyamodványok a legfelsőbb thronhoz is, ezen főconsistorium útján előmozdíttathatnak.

Tóth S.

(Folytatása köv.)

Felelet a gyakorlati kérdésre.

Az e lap 5-ik számában feltett gyakorlati kérdésre felelni akarván, „Eskető Lelkész“ cz. művecskémnek 26-ik lapjáról idézem a következő passust: „Ha a nem keresztyén házastársak közül valamelyik keresztyénné lesz, ezen esetben házasságukra vonatkozólag semmiségi ok jó létre, midőn a megsemmisítés hivatalból szorgalmazandó s bírói uton eszközözendő.“ (Köv. A. egyhj. 617. l.)

Ez idézet szerint világos az, hogy ha a zsidó házastársak közül valamelyik keresztyénné lesz, azon esetben, ezen tény által, az addig fennállott házasság érvényességének megszűnésére ok szolgáltatik; ez az ok azonban nem „egyszerűen“ önmagától eszközli az előbbi házasság érvé-

nyességének megszűnését, hanem csak alapul szolgál arra, hogy az, az illetékes bíróságok által megsemmisíttessék.

Hogy pedig az illetékes bíróságok a házasság érvénytelenségét kimondják és a keresztyénné lett félnek az újabb házasságra lépést megengedjék, arra nézve, véleményem szerint az a teendő, hogy vagy maga az illető fél, a ki t. i. keresztyénné lett, folyamodjék, mellékelvén az őt megkeresztelt lelkésznek a megkeresztelés tényét igazoló bizonyítványát, a kir. törvényszékhez, az előbbi házasság megsemmisítése iránt, vagy tegye ezt hivatalból a lelkész, a ki a keresztelést végezte.

Ha azután, így procedálva, mind a három bíróság (törvényszék, ítélőtábla, kuria) kimondja a semmiséget s a keresztyénné lett félnek megengedi, hogy új házasságra lépjen, akkor, nem lévén tovább kötelekben az illető, új érvényes házasságra léphet valamely keresztyén férfiával, vagy nővel.

A mi már a kérdésnek azt a részét illeti, hogy vajjon a keresztyénné lett zsidónő, midőn maga kikeresztelkedik, megkereszteltetheti-e magával együtt 3 éves fiát is, illetőleg, hogy a lelkész jogositva van-e ama gyermeket is megkeresztelni? — erre nézve az én véleményem az, hogy ha az előbbi házasság érvényességének megszűnését kimondó bírósági ítéletben világosan kifejeztetik, hogy az előbbi házasságból származott fiu az anyának gondviselése alatt hagyatik s neveltetési gondja reá bízatik, azon esetben az anyának kívánságára a fiu, minden habozás nélkül megkereszteltethetik. E szerint a bíróság ítéletét be kellett várnai, szó sem lehet az anyának és fiunak együtt való megkeresztelhetéséről. A fiu csak később, ha t. i. az említett feltétel meglesz, kereszteltethetik meg.

Együtt csak azon esetben kereszteltethetnének ki anya és fiu, ha a férj, a mi ez esetben róla, a kitől valószínűleg azért kénytelen így válni felesége, mert a zsidó házasságra vonatkozó szabályrendelet §§-ai szerint másként nem válhatna el, fel nem tehető, a fiu kikeresztelkedésébe, mint atya szintén beleegyeznek.

Ezen véleményben vagyok pedig annál fogva, mert itt nem egyik ker. felekezetből a másikba való áttérésről van szó, a mire nézve a törvény intézkedik és a követendő eljárást megszabja, hanem szó van nem-keresztyének a ker. egyházba való felvételéről. Erre nézve pedig törvény nem intézkedvén, kiskoru, apai vagy anyai hatalom alatt levő gyermekekre nézve, hogy t. i. azok a keresztség által felvehetők-e a ker. egyházba, a szülék akarata veendő irányadónak s azok kívánságára az illető gyermek megkeresztelendő, míg a szülék ellenzése esetében (hogy egy más esetre is, a melyről privatim értesültem, vonatkozzék feleletem) csak akkor vétethetik fel a ker. egyházba a nem-keresztyén, pl. a zsidó, ha beigazolja, hogy már önjogu, azaz nagykoru. A 18 év betöltése csak egyik ker. felekezetből a másik ker. felekezetbe való áttérésnél lehet irányadó.

Megjegyzem még, hogy noha a kuriai döntvénytárnak több, mint tiz füzetét (1882—1885.) átnéztem azért, hogy e kérdésre lehetőleg leghelyesebb feleletet adhassak: ide vonatkozó döntvényt nem találtam, a mi azt mutatja, hogy ilyen eset nagyon ritkán jön elő. Ilyen ügyről . . . mit sem szól a — döntvénytár.

Nagy Lajos.

Nem illetékes lelkészi hivatal által eszközölt esketések anyakönyvezése.

Folyó évi február hóban e mi b.-diószegi ev. ref. egyházközségünkben azon ritka eset fordult elő, hogy a diószegi illetőségű, ev. ref. vallásu fi és szintén diószegi illetőségű, de r. kath. nő jegyesek, tőlünk egyik távoli, elsőrendű ev. ref. egyházunk lelkipásztori hivatala előtt kívántak egybeköttetni, a mi a szükségesek megtartása mellett mult hó 27-ikén csakugyan meg is történt.

Noha az egyházunk kebelébe tartozó fi jegyes nem leigény, hanem előbbi r. kath. nejtől elválasztott egyén vala, mindazáltal a megkötött egybekelésről hivatalosan — hitelesen — tudomást venni annyival inkább szükséges volt reám nézve, mert — mint még ma is sok egyházban — e mi b.-diószegi ev. ref. egyházunkban is, különbség van a még nem, vagy már házasságot kötött fél egyház iránti kötelezettségei között. Vannak egyházaink, melyekben a még nem házas ifju, még ha mindjárt szolgálalegény is, egyházi adóköteles; és vannak egyházak, melyekben az egyházi adóval megrovás alá csak nősülések megtörténte után esnek az illetők. Így van a dolog a mi egyházunkban is, sőt a fent jelölt házasságnál, az egyházi adózásnál épen egy speciálitása jó elő egyházunk belkörü intézkedéseinek. Így lévén a dolog, a már nevezett esketés megtörténtéről privat uton szerzett tudomás után, darab időig az illető lelkészi hivatal által nem értesítettvén, levelet intéztem oda, kérve, hogy már ösmert jegyesek — illetőleg házasok esketési bizonylatát, — ha az esketés valóban megtörtént, anyakönyvünkbe „tételszám nélküli bejegyzés“ — s így a jelzett okból nyilvántartás végett — hozzám „hivatalból megküldeni ne terheltessek“, támaszkodván e tekintetben e mi tiszántuli egyházkerületünkben gyakorlatban levő azon szabályra is, hogy:

„Ha a házasság más helyen, mint a hol a menyasszony vagy mindkét jegyes lakik, — tehát idegen egyházban (a minthogy idézett esetben épen idegen egyházkerületben is történt) szándékoltatik megkötteni, az illető lelkész helyettesül más lelkészt is felhatalmazhat ugyan: de ezen esetben a felhatalmazást, a helynek, a hol a lelkésznek, a ki előtt köttetik, megnevezésével, azonnal anyakönyvbe vezetni tartozik.“

Másfelől a helyettesített lelkész is, a házasság megkötését, az őt meghatalmazó lelkész megnevezésével szintén beírja és azt az őt feljogosító lelkésznek nyolcz nap alatt bejelentse stb.“ (Lásd Tóth M. „Egyházzsartartástan alapvonalai“ 25. l.)

Igaz, hogy ez idézettek közül csak az utóbbi kikezdést közöltem levelemben. Ime a mai napon — márczius 13-ikán — megérkezik az általam megkeresett egyház egyik segédlelkésze által aláírott válasz, melyben az mondatik, hogy többször említettek „a . . . i ev. ref. egyházban megeskettettek.“ „E házasság az . . . i ev. ref. egyház anyakönyvébe be is jegyeztetett s róla — a felek kívánságára — az esketési bizonyítvány ki is adatott.“ „Ennyi a valóság.“ De hát én a félnek privatim kiadott bizonylatból, melyet hozzám el sem hoz, — hanem magánál letart, — hogy győződjem meg valaminek a valóságáról? A minthogy hivatolt házasok e bizonylatot

hozzám el sem hozták, hanem magoknál letartották. Vagy minden ilyen esetben maga a lelkész instalja meg az illető felet, a nyert bizonylat kegyes előmutatására, nem pedig az eskető lelkészi hivatal tegye azt át hivatalból? Hát e nélkül hogy hirdessem ki a közönség tudomására az ilyen egybekelést, mert ezt ezuttal ki kellett hirdetni azért, mivel az egybekeltek előbb évekig törvényen kívül éltek együtt? S aztán hát ha a feleknek eszökbe sem jut a bizonylat kikérése?!

Azonban félre is talált érteni a válaszoló segédlelkész ur. Mert egyebek közt így is ír: „Hogy anyakönyveztük (t. i. az esketést) ennek okát abban tessék keresni, mert a mi egyházunkban lettek meg eskedve“ (sic.) Hiszen én ezen való megbotránkozásomat — ha jól emlékezem, pedig jól emlékezem reá — egyáltalában nem fejeztem ki, mindössze ennyit mondtam levelemben, hogy „az . . . i lelkészi hivatal által — állítólag megeskettettek (t. i. kérdésben lévők) és anyakönyveztettek is.“ Annyit hát tudtam, hogy ott is — és pedig tételszám alatt, — de azt is tudtam és most is így vagyok meggyőződve, hogy itt is, egyházam anyakönyvébe is — bár tételszám nélkül — be kell a mondott esketést vezetni, már azért is, mivel összeeskettettek, ezután is községünk kötelékében fognak tartózkodni, lakni.

A mi pedig a segédlelkész ur levelének ama passusát illeti, hogy: „Hogy mi a szokás egyes egyházmegyékben vagy egyházakban épen e tárgy körül, azt bár tiszteljük: de meghajolni előtte nem fogunk“: erre szabad legyen annyit megjegyeznem, hogy itt nem egyszerűen udvariassági kérdéstről, hanem kötelességről lévén szó: ez a passus el is maradhatott volna.

Végre, én így gondolkozom, nem is tekintve azt, hogy hivatalos kötelesség merült-e fel az ügyben, ha más, hasonló esetben, engem, hivatalból felszólított volna: a helyett, hogy egy hosszú levelet — és pedig tagadó levelet — irtam volna megkeresésére, leültem volna és — előkeresve azt a türelmes, nyomtatott esketési ívet — a kellő adatokkal kitöltöttem volna és szívesen engedtem s eleget tettem volna a felhívásnak, csupán udvariasságból is. Tettem volna ezt azért is, mert tudom, hiszem, az illető segédlelkész ur is jól tudja, — hogy más helyen esketettek esketési bizonylatát — a megeskettettek házasságából származott gyermekek megkeresztelésekor — a gyermekek minő ágybóli származásának anyakönyvi hiteles bejegyzése végett újabb időben már egyetlen szóra ki szoktuk a keresztelést teljesítő lelkésznek szolgáltatni.

Ezek után már, tisztelettel kérem és kérdem e lap tisztelt olvasóit, nyilatkoztassák ki: én jártam-e mondott ügyben a helyes uton, vagy pedig a . . . i ev. ref. egyház segédlelkészének van igaza??

B.-Diószeg, 1886. márcz. 13.

Mólnár János,
b.-diószegi ev. ref. lelkész.

Könyvismertetés.

A debreczeni ev. ref. egyházmegye 1886. évi áprilhó 1-én tartott ülésének jegyzőkönyve. Debreczen, Kutasi Imre könyvnyomdájában. 1886.

Mult számunkban már jeleztük röviden e lapunkhoz

beküldött jegyzőkönyvet s érdekes tartalmára tekintettel ígértük bővebb ismertetését. Ezennel beváltjuk ígérletünket, közölvén abból néhány közérdekűbb adatot.

Érdekes az esperesi jelentésből az egyházmegye 1885-ik évi egyház- és iskolarajzi adatainak kivonatos előterjesztése: 1. Népeesség 100.443 lélek. 2. Szülöttek száma: a) törvényes fi: 2025; nő: 1870; együtt: 3895; b) törvénytelen fi: 256; nő: 180; együtt: 436. Együtt törvényes és törvénytelen fi: 2281; nő: 2050; együtt: 4331; c) halva szül. fi: 112; nő: 83; együtt: 195. A szülöttek száma a népeesség számának: 4.31%-a. A törvénytelen szülöttek a szülöttek számának: 10.09%-a. A halva szülöttek a szülöttek számának: 45%-a. 3. Áttért: fi: 14; nő: 16; együtt: 30. 4. Halottak: fi: 1866; nő: 1829; együtt: 3695. Szaporulatul mutatkozik a kitértek leszámításával: 663. A halottak a népeesség számának 3.67%-a. 5. Új házások: tiszta pár 986, vegyes pár 85; együtt: 1071. A házaspárok száma a népeesség számának 1.06%-a. 6. Tankötelesek: 6—12 évig: 10,634; a népeesség számának 10.58%-a. Iskolába járók: 9616; a tankötelesek 90.43%-a. Iskolát korán hagyottak: 251; a tankötelesek 2.36%-a. Iskolázatlanok: 767; a tankötelesek 7.21%-a. Ismétlő tankötelesek: 4238. Ismétlő iskolások: 2291; a tankötelesek 54.5%-a. Konfirmáltak: 1089. Lelkészek száma: rendes: 31, segéd: 20. összesen: 51. Tanítók száma: 123.

Az egyházmegyei lelkészgyámintézeti pénztárból lelkészi özvegyeknek, gyermekeknek 1887. ápr. 24-re 2570 frt utalványoztatik.

Az egyházi közalapra vonatkozó kezelési szabályok gyakorlatiatlanoknak, kivihetetleneknek jellemeztetvén a 13-ik számban, alkalmazkodjék ugyan azokhoz a lehetőség határai között az esperes, de a közalapot illető évi járulékok ezután is az egyházmegyei pénztárnokhoz küldessenek.

Nagy helyet foglalnak el a 62 lapra terjedő jegyzőkönyvben az esperesi számadásokat, a konventi képviselők választását s az egyházmegyék jegyzőkönyveiről szóló jegyzői jelentést magokban foglaló számok.

Belmissiói ügyben.

Lapunk mult számában röviden megemlékeztünk egy londoni congregationalista lelkész, Ashton ur Debreczenben jártáról, ki, mint irtuk, belmissiói ügyben volt nálunk. Akkor nem volt időnk és terünk, hogy részletesebben irhattunk volna látogatása céljáról, most megteszszük ezt annyival is inkább, mert e látogatásnak esetleg messzebbre kiható következményei is lehetnek.

Nevezett Ashton ur, mint az „Evangelical Continental Society“ (= Evangyéliomi (európai) szárazföldi társulat) titkára járt nálunk. E társulat, mely határozottan felekezeti jelleg nélküli, úgy hogy congregationalisták, baptisták és presbyteriánusok által alapított mintegy 40 évvel ezelőtt, ma már általában a congregationalisták társulatának mondható. A baptisták és presbyteriánusok ugyanis saját belmissiói társulatokat alkottak s jórészen visszavonultak ettől, míg ellenben a congregationalisták — úgy látszik — minden erejüket ennek fentartására, erősítésére fordítják.

E társulatnak célja abban áll, hogy anyagi erővel

támogatására áll az európai szárazföld protestáns egyházaiban fennálló belmissiói egyleteknek, társulatoknak, vagy a hol nincsenek ilyenek, állítani törekszik olyformán, hogy hazai munkások, otthoni felügyelet alatt végezzék a reájok bizott belmissiói tevékenykedést.

Ashton ur itt hagyott nálam egy angol nyelven írt füzetkét, melyből látható a társulat munkaköre. Eddig 25 ügynököt tart fenn Franciaországban, Belgiumban, Olasz-, Spanyol- és Csehországban, mindeniket körülbelül 100 font (= 1000 ezüst forint) fizetéssel. Az evangéliom tiszta tanainak, a buzgó, az élő egyháziasságnak terjesztésén működnek ezen ügynökök mindannyian.

Szivesen fogadtuk a nemes ügy buzgó bajnokát körünkben s igyekeztünk őt a létező helyzetről lehetőleg felvilágosítani. Elmondtuk neki, hogy mi nálunk belmissiói tevékenységről, munkáról manapság még szó sincsen, hogy azt előbb meg kell teremtenünk, — még pedig saját magunknak, mert a mi génuszunknak épen nem felel meg az, ha külföldi, idegen mintákat egyszerűen átvennénk. Az idegen plánta rövid idő alatt elhervad e légkörben. Elmondtuk neki, hogy sok angoltól, németből fordított traktátus azért nem tud a mi népünk szívében, erkölcsi életében gyökeret verni, mert fordítók nem akkomodálják azokat a mi népünk felfogásához, ízléséhez; bennök hagyják az idegen nevekkal együtt az idegen ízt, zamatot, stb. Vendégünk föltétlenül igazat adott nézetünknek, mint a melyet az ő társulatok alapföltétele: saját hazai munkások alkalmazása is épen ilyen szellemben vél jónak és alkalmazható a gyakorlati életben. Utasítottuk őt, hogy fölmenvén Budapestre, lépjen érintkezésbe az ottani irányadó férfiakkal, püspökkel, theologiai tanárokkal s más, ilyen ügyek iránt érdeklődő férfiakkal s beszéljék meg, mit lehetne tenni egy egyetemes belmissiói társulat létesítésére. Ha a központból indul ki a mozgalom, erősebb, hatékonyabb életet, tevékenységet lehet attól várni. Kértük, tegyen ott hon lépéseket, hogy egyházának valamelyik theologiai iskolájában állítsanak stipendiumokat magyar református lelkészjelöltek számára. Megragadta ez eszmét is s ígéretet tett, hogy igyekszik azt a lehetőség határai között létesíttetni.

A congregationalisták hittani szempontból a keresztyénség alaptanait vallják, de egyházpolitikai tekintetben azon elvet vallják, hogy minden keresztyén gyülekezet jogosítva van, hogy maga válaszsza tisztviselőit, maga végezze saját ügyeit, hogy független és felelősségre vonható ne legyen semmiféle felsőség által, kivéve az egyháznak legfelső és isteni Fejét, az Ur Jézus Krisztust. Igen nagy súlyt helyeznek az utóbbi időkben kitűnő lelkészek képezésére.

Szerencse volna, ha ifjaink közül némelyek megismerkednének e tekintélyes egyház embereivel, intézményeivel is. Törekedjünk többoldalúságra! Minél több forrásból merítünk, annál üdítőbben pezseghet egyházunkban az életnek vize.

Csiky Lajos.

Theologiai akadémiák küldötteinek tanácskozása a theologiai szakvizsgák ügyében Budapesten 1886. július 5—7. napjain.

A magyarországi ev. ref. egyház egyetemes konvente még 1884. év november havában a theologiai vizsgák rendezése tárgyában felhívta az 5 theologiai intézet tanárkairait, hogy egy-egy képviselőt választva, ezen küldöttség Szász Károly püspök elnöklete alatt készítsen egy tervjavaslatot az egyes egyházkerületek részéről már fölterjesztett véleményekből; és a közös tervet elkészítvén, azt az egyházi lapok útján, mielőtt a konventi iskolaügyi bizottsághoz terjesztenék — tegyék is nyilvánosan közzé. E küldöttség a legközelebbi napokban tartotta tanácskozását Budapesten.

A küldöttséget alkották: Hegedüs János a nagyenyedi, Szócs Farkas a budapesti, Nagy Gusztáv a sárospataki, Németh István a pápai, Tóth Sámuel a debreczeni theologiai akadémiák küldöttei, ez utóbbi mint a küldöttség előadója s jegyzője.

A bizottság 3 napi tanácskozás után megállapította a tervjavaslatot a theol. tanfolyam alatt tartandó colloquiokra, a két első év bevégezése után következő alapvizsgára és a 4 év teljes befejezése után következő első képesítő s arra egy év múlva következő 2-ik képesítő vizsgára.

A tervjavaslat készítői a vizsgák rendezésénél részletekbe nem bocsátkoztak, csak oly általános szabályok megállapítását hozták javaslatba, melyekre nézve nagyon kívánatos és szükséges, hogy az egyöntetű eljárás biztosítva legyen minden egyházkerületben; a részletek meghatározása az egyházkerületek belkörü intézkedéseinek hagyásuk fen.

A vizsgák rendezésére vonatkozó javaslat indokolással ellátva nem sok idő múlva minden egyházkerület kebelében létező egyházi lapok számára meg fog küldetni. Legnagyobb eltérésnek jelezhető az eddig követett vizsgálati eljárástól az, hogy az első s második képesítő vizsgák 4—6 évre választott állandó bizottság által vezetettnek jövére.

Majd midőn az egész munkálat készen leend, mi is közölni fogjuk a tervjavaslatot.

Különfélék.

Szíves tudomásul. Mint mult számunkban is jeleztük, a lap szerkesztését a nyári szünet idejére én vettem át. Első dolgomnak tartom, hogy több, régebbi idő óta itt levő oly ezikket kiadjak, melyek még nem vesztették el teljesen aktuális jelentőségüket. Kérem lapunk barátait, hogy becses leveleiket vagy a lap címére, vagy nevemre intézzék, Nagy-Várud-utczára 2127. sz. a. Csiky Lajos.

A ref. középiskolák állami segélyezése. A közoktatásügyi miniszteriumban július 3-án értekezlet volt a ref. középiskolák állami segélyezése ügyében. Jelen voltak Trefort közoktatásügyi miniszter elnöklete alatt Tisza Kálmán miniszterelnök, mint a dunántúli egyházkerület főgondnoka, Kemény Gábor br. közmunka és közlekedési miniszter, mint az erdélyi egyházkerület főgondnoka, Vay Miklós br. az egyetemes konvent elnöke, Tisza Lajos gr. a dunamelléki

egyházkerület főgondnoka, Tanárky Gedeon államtitkár, Szász Károly püspök és Klamarik János dr. osztálytanácsos. Az értekezlet azzal foglalkozott, hogy tekintettel a pénzügyi helyzetre, mennyire redukálhatók az egyetemes konvent kívánalmi. Az eredmény az volt, hogy befektetésekre és beruházásokra fordítandó egyszersmindenkori segélyezés fejében három évre megosztandólag legalább 330,000 frt szükséges; az egyes iskolák évi segélyezésének összegénél pedig csakis csekélyebb reduktio tehető az által, hogy egyiket középiskola, mint nem állami fontossága, saját erejére utasítandó.

Szilági intézet. A debreczeni főgymnasium alsó 6 osztálya tanulói részére fennálló Szilági intézet gondnoki hivatalával, az eddigi gondnok, Gönyei Károly ügyvéd betegeskedése miatt, visszalépvén, főt. püspök ur Nagy Ferencz ügyvédet, a debreczeni egyházmegye világi érdemes főjegyzőjét bizta meg ideiglenes minőségben. Mi, kik ismerjük a nevezett ügyvéd ur egyházas, főiskolánk ügyei iránti buzgó érzületét, csak örömmel fejezhetjük ki ez elnöki intézkedés fölött.

Lelkészválasztás. Folyó hó 4-én Kisujszálláson Gulyás Lajos választatott meg egyhangulag lelkészszé. Örvendünk a munkás férfiú előmenetelén s szerencsét kívánunk neki újabb munkaterén.

Lelkészjelölés. Az abádi lelkészi állomásra e hó 5-én történt meg a kijelölés Karczagon. Pályáztak 13-an, kik is mindnyájan jogosultaknak találtattak. Kijelöltettek a következők: 1. Doma Gyula kisujszállási, 2. Gyüre László kunhegyesi, 3. Szabó Sándor kunhegyesi, 4. Szügyi Dániel dévaványai, 5. Takács Károly t.-abádi segédlelkészek.

Tanácsbíró választás. A n.-szalontai ev. ref. egyházmegyében, a Nagy Sándor ágyai lelkész lemondása folytán megürült lelkészi tanácsbírószágra beérkezett szavazatok június hó 26-án bontattak fel. Összesen 41 szavazat érkezett be, melyből Márk Ferencz fekete-gyarmati lelkész 21, Nagy Imre ugrai lelkész 9, Böszörményi Lajos k.-gyáni lelkész 4, Pató Károly erdőhegyi, Makai László okányi, Sípos Imre belényesi lelkész 2—2, Szondy Imre k.-perei lelkész 1 szavazatot nyert. És így Márk Ferencz megnyervén a beérkezett szavazatok általános többségét: egyházmegyei lelkészi tanácsbíróul megválasztatott.

Nyilvános köszönet s hálás elismerés azon kegyes segélyküldeményről, melyet, a szatmárhegyi tiszt. lelkész ur 21 frtot, a bélzerindi tiszt. lelkész ur 4 frtot a sályii vizkárosult ev. ref. egyház és belhivatalnokai részére küldöttek s a melyet nagytt. Kiss Áron esperes urtól hálás köszönettel valósággal átvett az illető egyház lelkésze Szilági József.

Megjelent az 1885—86-iki évkönyv a debreczeni ev. ref. főiskola akadémiai tanszakairól. Szerkesztette Csiky Lajos igazgató tanár. A 151 lapra terjedő évkönyv a legrövidebb idő alatt szét fog küldetni.

Felelős szerkesztő: **Tóth Sámuel.** Szerkesztőtársak: **Csiky Lajos, Géresi Kálmán.**

HIRDETÉSEK

Pályázat

a f.-szabolcsi ev. ref. egyházmegyében kebelezett kis-várdai egyházban üresedésben levő lelkészi állomásra.

Évi fizetés 800 o. é. forintra tehető, mely terményfizetés, földjövedelem és stólából jön össze.

A pályázatok f. évi július 20-ikáig bezárólag Lukács Ödön f.-szabolcsi ev. ref. espereshez küldendők.

Debreczen, 1886. július 3.

A tiszántuli ev. ref. egyházkerület püspöke távollétében s megbízásából

Tóth Sámuel,
egyházkerületi főjegyző.

Pályázat

a békés-bánati ev. ref. egyházmegyébe kebelezett bánfalvai ev. ref. egyház lelkész-tanítói állomására.

Évi fizetés:

1. Kézpénz: 170, azaz százhetven forint o. é.
2. Buza: 25, azaz huszonöt hectoliter.
3. Árpa: 25, azaz huszonöt hectoliter.
4. Stóla, az egyházkerületi határozat szerint.
5. Tisztességes lak 800 □ ölnyi kerttel. Az épületeket az egyház tisztogattatja.

Lelkek száma: 1200.

Az egyház a tiszántuli egyházkerületben negyedik osztályu.

Az elválasztandó lelkész-tanító a békés-bánati ev. ref. egyházmegye özvegy-árva pénztár intézetének kötelezett tagja; hivatalát az 1887. év január elsején foglalandja el.

Pályázati kérvények az 1886-dik év augusztus 1-ső napjáig Szabó János békés-bánati egyházmegyei espereshez Körös-Tarcsára — Békésmegye — küldendők.

Debreczen, 1886. jul. 2.

A tiszántuli ev. ref. egyházkerület püspöke távollétében s megbízásából

Tóth Sámuel,
egyházkerületi főjegyző.